בשלמא לרבא רישא בדלא פריש וסיפא בדפריש. פי׳ בקונט׳ כיון דלא אצטריך לפרושי ופירש אמרי׳ דאתיא למימר דאפילו מת לא הוי גט ואין נראה לר״י דהא גבי אביו אצטריך לפרושי[א] וגבי בן אצטריך לפרושי לר׳ יהודה דאמר י״מ חודש[ב] ומה שפירש נמי אלא לרב אשי מאי שנא רישא ומאי שנא סיפא כיון דבריש׳ כמפרש יום אחד דמי על כרחין מת האב או הבן דקתני כגון שמת הניקתו כלל ואמאי ה״ז גט הא לא נתקיים כלום מן התנאי: דלכ״ע מת הבן היינו שלא הניקתו כלל יג) כדפירש במתני׳ ונראה לר״י לפרש בשלמא לרבא[ג] כו׳ וסיפא בדפרש דהואיל ופירש שתי שנים[ד] ודאי לצעורה קא מכוין ואפילו מת אינו גט אלא לרב אשי כיון דרישא נמי הוי יא) במפרש יום א׳ הרי נמי נתכוין לצעורה כיון דפירש ואפילו מת לא ליהוי גט כמו בסיפא[ה]: **והון** להו שני כתובין **הבאין באחד.** הקשה ה״ר אלחנן בפרק האומר (קדושין דף סא:) דפריך מקראי טובא לר׳ חנינא בן גמליאל דלא בעי תנאי כפול לימא[ו] דהויא ב׳ כתובין הבאים כאחד וי״ל דהתם כאיכא דאמרי דהכא דלרבנן קאמר להו[ז] אי נמי אי הוה פריך ליה התם מכולהו בהדי הדדי הוי משני להו דהוו שני כתובין הבאין כאחד ועוד דשפיר יד) מצרך להו רבי חנינא בן גמליאל התם: **וגמרינן** מינייהו. פי׳ בקונטרס ולא הוו שני כתובים הבאין כאחד דכולהו מצרך להו ר׳ חנינא בן גמליאל בקדושין (ג״ז סס) ואין נראה להרב רבי אלחנן דהתם לא מצרך להו אלא דמשני להו דאין משום אחד מהן ללמוד דינבעי תנאי כפול אבל לרבי מאיר דליף מיינייהו לא עביד שם לריכותא ויש לומר דיש בהן שום לריכותא: תניא

בשלמא לרבא רישא בדלא פריש סיפא דפריש אלא לרב אשי מאי שנא רישא ומאי שנא סיפא קשיא ת״ר[ו] הרי זה גיטך על מנת שתשמשי את אבא שתי שנים ועל מנת שתניקי את בני שתי שנים אע״פ שלא נתקיים התנאי הרי זה גט לפי שלא אמר לה אם תשמשי אם לא תשמשי אם תניקי ואם לא תניקי דברי רבי מאיר וחכ״א נתקיים התנאי ה״ז גט ואם לאו אינו גט רשב״ג אומר אין לך תנאי בכתובים שאינו כפול איכא דאמרי לר׳ מאיר קאמר ליה ואיכא דאמרי לרבנן קאמר להו איכא דאמרי לר׳ מאיר קאמר ליה והכי קאמר ליה אין לך תנאי בכתובים שאינו כפול והוו להו שני כתובים הבאין כאחד[ז] וכל שני כתובים הבאין כאחד אין מלמדין איכא דאמרי לרבנן קאמר להו והכי קאמר להו אין לך תנאי בכתובים שאינו כפול וגמרינן מינייהו ורמינהו הרי זה גיטיך ע״מ שתשמשי את אבא שתי שנים על מנת שתניקי את בני שתי שנים מת האב או מת הבן אינו גט דברי ר׳ מאיר וחכמים אומרים אע״פ שלא נתקיים התנאי הרי זה גט יכולה היא שתאמר לו תן לי אביך ואשמשנו תן לי בנך ואניקנו קשיא דרבי מאיר אדרבי מאיר קשיא דרבנן אדרבנן דרבי מאיר אדרבי מאיר לא קשיא התם בדלא כפליה לתנאיה הכא בדכפליה לתנאיה ורבנן אדרבנן לא קשיא[ח] מאן חכמים דהכא רבן שמעון בן גמליאל היא דאמר כל עכבה שאינה הימנה הרי זה גט תנו רבנן[ז] אמר לה בפני שנים הרי זה גיטך על מנת שתשמשי את אבא ב׳ שנים וחזר ואמר לה בפני שנים הרי זה גיטך על מנת שתתני לי מאתים זוז לא ביטל דברי האחרון את הראשון רצתה משמשתו רצתה נותנת לו מאתים זוז אבל אמר לה בפני שנים הרי זה גיטך ע״מ שתתני לי מאתים זוז וחזר ואמר לה בפני שנים הרי זה גיטך על מנת שתתני לי ג׳ מאות זוז ביטל דברי האחרון את הראשון ואין אחד מן הראשונים ואחד מן האחרונים מצטרפין אהייא אילימא אסיפא הרי בטל[ט] אלא אריש״א פשיטא מהו דתימא כל לקיומא תנאי מצטרפין קמ״ל: **מתני׳** הרי זה גיטך אם לא באתי מכאן עד שלשים יום והיה הולך מיהודה לגליל הגיע לאנטיפרס וחזר בטל תנאו הרי זה גיטך אם לא באתי מכאן עד שלשים יום והיה הולך מגליל ליהודה והגיע לכפר עותנאי וחזר בטל תנאו הרי זה גיטך אם לא באתי מכאן עד שלשים יום והיה הולך למדינת הים והגיע לעכו וחזר בטל תנאו[ז] הרי זה גיטך כל זמן שאעבור מכנגד פניך שלשים יום היה הולך ובא הולך ובא הואיל ולא נתיחד עמה הרי זה גט: **גמ׳** למימרא דאנטיפרס בגליל[כ] הוה קיימא ורמינהו[ל] אנטיפרס ביהודה וכפר עותנאי בגליל בינתים מטילין אותו לחומרא מגורשת ואינה

כשלמא לרבא רישא בדלא פריש וסיפא בדפריש: **רישא.** דקאמר מת הבן בתוך שתי שנים ה״ז גט: **בדלא פריש.** ב׳ שנים והרי הניקתו כל צרכו: **סיפא דפריש.** על כרחין דוקא קאמר דהא לא אצטריך לפרושי ופירש: **אלא לרב אשי.** דאמר רישא דמתני׳ יום אחד קאמר על כרחך מת הבן או האב דקתני כגון שמת ולא הניקתו כלל ואמאי ה״ז גט הרי לא נתקיים כלום מן התנאי: **לפי שלא אמר לה.** אם תניקי יהא גט אם לא תניקי לא יהא גט דבעינן תנאי כפול כתנאי בני גד ובני ראובן: **ר״ש כו׳.** מיפרשא בהדיא ואזלא: **איכא דאמרי לר״מ קאמר ליה.** אין לנו ללמוד מתנאי בני גד שאין לך תנאי בכל המקרא שאינו כפול כגון אז תנקה מאלתי (בראשית כד) וכגון אם שכב אם לא שכב (במדבר ה) אם תאבו ושמעתם אם תמאנו ומריתם (ישעיה א) הלכך הוי להו שני כתובין הבאים כאחד ואין מלמדין: **ואיכא דאמרי לרבנן קאמר להו אין לך תנאי בכתובין שאינו כפול.** ויש לנו ללמוד מהן דכולהו צריכי כדמתרלינן להו בקדושין בהאומר לחבירו (ד׳ סא:): **מאן חכמים.** בהך מתניתא בתרייתא ר״ש [ב״ג] היא: **אמר לה בפני שנים ה״ז גיטך כו׳.** ולא מסרו לה בפניהם דאי מסרו להו[ט] איגרשה לה בהאי תנאי ותו לא מצי לאתנויי תנאה אחרינא אלא כך אמרי[י] בפניהם כשאמסרנו לה לא אמסרנו אלא על מנת כן: **וחזר ואמר לה בפני שנים כו׳.** ומסרו לה: **לא ביטל כו׳.** שלא בא זה להוסיף מדלא אמר לה שתתני מאתים זוז תוספת על תנאי הראשון ולעקור נמי לא בא מדלא ביטל דברו הראשון בפני אלו אלא הכי קאמר לה אם תנאי לראשון או מאתים זוז. ודאי עקר ליה לתנאיה קמא: **ואין אחד מן העדים הראשונים ואחד מן האחרונים מצטרפים.** להעיד שהיה תנאי בגט זה כל זמן שלא יבואו שניים [כאחד ויעידו] באחד מן התנאים כשר ע״י עדי אתימה ולא כל כמיניהו דהכא לשווי תנאה בגיטא: **אילימא אסיפא.** פשיטא דאין אחד מן הראשונים כלום שהרי אפילו באו שניהם אינן כלום דהא בטיל ליה ההוא תנאה: **אלא אריש״א.** דקאמר או האי או האי: **מהו דתימא.** הואיל ומקיים גיטא בחד מהני תנאי הוו להו כחד תנאה וכל שהדי דמסהדי לקיומי תנאה דהאי גיטא ליצטרפו קא משמע לן: **מתני׳ והגיע לאנטיפרס וחזר.** מיד: **תנאו בטל.** כלומר ושוב אינו כשר לגרש בו ואפילו חזר והלך לגליל ונשתהה שלשים יום אינו גט דקא סלקא דעתך אנטיפרס בתחילת גליל היא והרי מתנאי הראשון הלך לגליל ולא שהה שלשים יום וביטל הגט שהרי בא אבל אם לא הגיע לאנטיפרס וחזר ולאחר ימים הלך לגליל ונשתהה שלשים יום הרי זו מגורשת שזמן השלשים לא נקבע אלא משילך לגליל והרי לא הלך עד עתה ונשתהה: **לכפר עותנאי.** קס״ד כפר עותנאי יא) בריש יהודה בבואו מגליל ליהודה והרי הלך ליהודה ובא בתוך שלשים ואין כאן עוד לא תנאי ולא גט להתקיים עוד: **נעבו.** קא סלקא דעתיה עכו במדינת הים קיימא: **כל זמן שאעבור מכנגד פניך.** כשאשתהה שלשים יום עובר מכנגד פניך מיד יהא גט: **והיה הולך ובא כו׳.** בגמרא[ל] פריך והא לא עבר שהיה הולך ובא בתוך שלשים: **גמ׳ אנטיפרס ביהודה וכפר עותנאי בגליל.** סמוכים זה לזה בספר זה בראש יהודה וזה בראש גליל הלכך היה הולך מיהודה לגליל והגיע לאנטיפרס וחזר לא בטל תנאו דאכתי לא אזיל לגליל וכי אזל ומשתהי הוי גיטא לכך הזכיר לה יא) בתנאי שאמי הולך מיהודה לגליל דלא ליימי תלתין יומין אלא מיום שיגיע לגליל. היה הולך מגליל ליהודה והגיע לכפר עותנאי וחזר לא ביטל תנאו דאכתי לא מטא ליהודה: **ניתנים.** היה הולך מיהודה לגליל ועבר את אנטיפרס ולכפר עותנאי לא בא וחזר בתוך שלשים ולאחר זמן חזר והלך לגליל ממש ושהה: **מטילין אותו לחומרא.** ואמרינן מגורשת ליפסל לכהונה: ואינה

הואיל ושניהם מעידים שהיה תנאי בגט זה יהיו נאמנים שלא תנשא עד שלא תקיימנו קמ״ל כיון שאין עדותן מכוונת אינן נאמנים לשוויי תנאה בגיטא והואיל והגט יוצא מתחת ידי האשה נאמנת לומר בעלי נתנו לי בלי תנאי ותנשא בו: **מתני׳** הרי זה גיטיך אם לא באתי מכאן ועד שלשים יום והיה הולך מיהודה לגליל והגיע לאנטיפרס וחזר בטל התנאי. הרי זה גיטיך אם לא באתי מכאן ועד שלשים יום והיה הולך מגליל ליהודה והגיע לכפר עותנאי וחזר בטל התנאי. הרי זה גיטיך כל שאעבור מכנגד פניך שלשים יום היה הולך ובא הולך ובא הואיל ולא נתיחד עמה הרי זה גט. אוקימנא בגמרא דאנטיפרס היא בסוף ארץ יהודה ששתי העיירות הללו הן עומדין בין גבול יהודה וגליל. ועותנאי היא ראש גליל ואנטיפרס ראש יהודה והדרך שיש בין

מסורת הש״ס

א) [תוספתא פ״ה], ב) [קדושין כד. וש״נ], ג) [עירובין פג. וש״נ], ד) [תוספתא פ״ד], ה) בכמ״ש טוסף: וכפר עותנאי ביהודה, ו) [תוספתא פ״ה], ז) בכמ״ש שברי״ף טוסף: כבר, ח) ברש״י שברי״ף טוסף: לה, ט) בדפו״ר ברלס, י) [ע״ב], יא) בדפו״ר בתנאו, יב) נראה של״ל כדפרשתי, והוא לעיל ד״ה מת, יג) נראה של״ל כמפרש, יד) נראה של״ל משני. מהר״ם ש״ף ועי׳ מהרש״א על תוס׳ ד״ה וגמרינן,

מוסף רש״י

הובא בסוף המסכת

מוסף תוספות

א. כדי להקל עליה דאי בסתם הוה ליה לשמושיה עד דמאית. רשב״ם. ב. ואהני פירושא להחמיר עליה להניק שתי שנים. רשב״ם. ג. רישא דלא פריש, אימור לפי הצורך נתכוין, והא לא איצטריך. תוס׳ הרא״ש. ד. אע״פ שלא היה צריך לפרש. תוס׳ הרא״ש. ה. ועע״ש בתוס׳ הרא״ש שכ׳ לישב פירש״י, ולפ דוכתי כדבריו מן הירושלמי. ו. דאדרבא משום הכי ניחא משום. תוס׳ הרא״ש. ז. דגמרינן מינייהו. תוס׳ הרא״ש.

פסקי רי״ד

בשלמא לרבא רישא בדלא פריש וסיפא בדפריש אלא לרב אשי מ״ש רישא ומ״ש סיפא. פי׳ בשלמא לרבא דאוקי רישא דמתני׳ שתי שנים ממש ואף על גב דסתם. רישא דקאמר מת הבן בתוך שתי שנים ה״ז [גט] בדלא פריש שתי שנים והרי הניקתו כל צרכו. סיפא בדפריש על כרחיך דוקא קאמר דהא לא איצטריך לפרושי ופירש. אלא לרב אשי דאמר רישא דמתני׳ יום א׳ קאמר על כרחיך מת הבן או מת האב דקתני כגון שמת ולא הניקתו כלל ואמאי הרי זה גט הרי לא נתקיים כלום מן התנאי: קשיא. וכיון דאיתוקם רב אשי בקושיא ש״מ כרבא הלכתא דאמר סתמא כל זמן הניקה ט) משמע שתי שנים לולד: ת״ר הרי זה גיטיך ע״מ שתשמשי את אבא שתי שנים וע״מ שתניקי את בני שתי שנים אע״פ שלא נתקיים התנאי הרי זה גט לפי שלא אמר לה אם תשמשי ואם לא תשמשי אם תניקי ואם לא תניקי דברי ר׳ מאיר וחכמים אומרים נתקיים התנאי הרי זה גט ואם לאו אינו גט וקי״ל יחיד ורבים הלכה כרבים. וכתב ר״ז ז״ל והלכתא כרבנן. ואע״ג דקי״ל דבע׳ תנאי כפול הני מילי באם תשמשי ואם לא תשמשי כענין שנאמר אם יעברו ואם לא יעברו וכדאתקין שמואל בגיטא דש״מ אבל בע״מ לא דקי״ל כל האומר ע״מ כאומר מעכשיו דמי. ואינו נ״ל לחלק (ס״א דיש חילוק) בין ע״מ ובין אם דאדרבה כיון דע״מ כאומר מעכשיו דמי. כ״ש דלא מהני ביה תנאה לאורורעי האי גיטא דהשתא באם לא מהני בע״מ לא כ״ש אבל נ״ל דמדאתקין שמואל לא מצינן למפסק כר׳ מאיר דכיון דלא איפסיקא בהדיא הלכה כר׳ מאיר לא מצינו למסמך אתקנתא דשמואל לחומרא הוא דאתקין הכי בגיטא דש״מ שלא תפסל עליו מעכשיו אליבא דרבי מאיר אם הוא כהן אבל לעולם להתירה לעולם בגט זה אע״ג דלא איקיים תנאיה משום דלא כפליה לתנאיה לא מצינו בהדיא שפסק כר׳ מאיר דאילו כן אמאי לא פסק בהדיא הלכה כר׳ מאיר ג) לא בגיטין ולא בקידושין דפליג נמי התם ר״מ עם רבנן והלכך יש להחמיר בדבר כרבנן שהם רבים שלא

ט) נראה דל״ל דולך קאמר דהיינו שתי שנים. ג) נראה דל״ל דלא מצינו שפסק כר״מ לא בגיטין ולא בקדושין וכו׳.

סד א ב מיי׳ פ״ח מהל׳ גירושין הלכה יח סמג עשין נ טוש״ע אה״ע סי׳ קמג סעיף י:

סה ג מיי׳ שם פרק ט הלכה ט סמג שם טוש״ע אה״ע סי׳ קמד סעיף ז:

פסקי רי״ד (המשך)

תנשא לעלמא עד שתקיים תנאו והכי נמי אמרינן לקמן (פה:) בפרק המגרש אתקין רב בגיטין וכו׳ מן יומא דין לאפוקי מדר׳ יוסי דאמר זמנו של שטר מוכיח עליו והא איהו הוא דאמר בפרק יש נוחלין (ב״ב קלו.) הלכה כרבי יוסי. אלא ודאי חומרא בעלמא הוא דאתקין בגיטא לאפוקי נפשיה מפלוגתא וה״ה הכי אית למימר הכא דחומרא בעלמא הוא דאתקין שמואל שלא תפסל עליו מעכשיו אליבא דר׳ מאיר ולעולם הלכה כרבנן וכי היכי דפליגי רבנן עליה דר׳ מאיר בתנאי כפול הכי נמי פליגי עליה בהין קודם ללאו דהא לא בעי רבנן הין ולאו כלל והכי נמי פליגי עליה בתנאי קודם למעשה דהכי אמרי׳ בשלהי השוכר את הפועלים (ב״מ צד.) מאן שמעת ליה דאית ליה האי סברא דבעי׳ תנאי קודם למעשה ר׳ מאיר דתניא אבא חלפתא אומר משום ר׳ מאיר וכו׳ ובשלהי פירקין מוכח (לקמן דף עז. וע״ש בדברי רבינו) בפירוש דרבנן פליגי עליה ולא בעי תנאי קודם למעשה: ת״ר אמר לה בפני שנים הרי זה גיטיך ע״מ שתשמשי את אבא שתי שנים ועמ״מ שתניקי את בני שתי שנים וחזר ואמר בפני שנים הרי זה גיטיך ע״מ שתתני לי מאתים זוז תוספת על תנאי הראשון ולעקור נמי לא בא מדלא בטל תנאו הראשון בפני אלו אלא הכי קא״ל או תנאי ראשון או מאתים זוז אבל אם אמר לה בפני שנים הרי זה גיטיך על מנת שתתני לי מאתים זוז וחזר ואמר בפני שנים הרי זה גיטיך ע״מ שתתני לי מאתים זוז לא בטלו דבריו הראשונים את האחרונים ואין אחד מן הראשונים וא׳ מן האחרונים מצטרפין. אהיא אילימא אסיפא הרי ביטל אלא ארישא פשיטא שמה שמעיד זה אינו מעיד זה ולאו כל כמיניהו לשווי תנאה בגיטא עד דמספרי חדא מלתא מהו דתימא כל קיומי תנאה מצטרפי קמ״ל. פי׳ מהו דתימא

תניא כוותיה דרבי יוחנן. מייתי רמיה מדקתמר ולגט ישן אין חוששין משמע דאם נתיחד עמה לא הוי אלא גט ישן אבל לרב הונא[א] אם נתיחד עמה בטל הגט לגמרי[ב]: **וניחוש שמא פיים.** מפורש לעיל (דף יח: ד"ה שמא): **ולא** הודו לו כל סיעתו כו'. אין להוכיח מכאן דאין הלכה כרבי יוסי אע"ג דרב פסק כוותיה[יא] משום דרבי יוחנן קאמר הכא לא הודו לו כל סיעתו ורב ור' יוחנן הלכה כרבי יוחנן דהא ר' יוחנן גופיה יכול לסבור כרבי יוסי או שמא דוקא הכא דבעל פה לא סבר כרבי יוסי: **דהא** אקיים ליה **תנאיה.** וא"ת לאלתר מה יש לחוש דהא ודאי יתקיים התנאי דכיון דמת לא ישוב עוד לביתו וי"ל דאיכא למיגזר אטו לא מת כי אין העולם יודעין שמת ויתמהו על שמתירין לישא אבל לאחר שנים עשר חדש הכל יודעין שנתקיים התנאי: **הכל** מודים לכשתצא לבי נפקא קאמר. ולרבי יוסי גט ואינו גט כדאמר לעיל (עב:) באחר מיתה: לאחר

ואינה מגורשת אמר אביי תרי תנאי קאמר לה אי מטינא לגליל לאלתר ליהוי גיטא ואי משתהינא באורחא תלתין יומין ולא אתינא ליהוי גיטא הגיע לאנטיפרס וחזר דלא לגליל מטא ולא אישתהויי נמי אשתהי תלתין יומין בטל תנאו: הרי זה גיטך אם לא באתי מכאן ועד שלשים יום כו': למימרא דעכו במדינת הים קיימא והא אמר רב ספרא כי הוו מיפטרי רבנן מהדדי[ו] בעכו הוו מפטרי משום [יא]דאסור לצאת [יב]מארץ לחוצה לארץ אמר אביי תרי תנאי קאמר לה אי מטינא למדינת הים לאלתר ליהוי גיטא אי משתהינא באורחא תלתין יומין ולא אתינא ליהוי גיטא הגיע לעכו וחזר דלא למדינת הים מטא ולא אישתהויי נמי אשתהי תלתין יומין בטל תנאו:

ה"ז גיטך כל זמן שאעבור וכו': והא לא עבר אמר רב הונא מאי פניך תשמיש ואמאי קרי ליה פניך [ג]לישנא [ד] מעליא נקט ורבי יוחנן אמר לעולם פניך ממש מי קתני הרי זו מגורשת ה"ז גט קתני דלא הוי גט ישן [ה]ולכי מלו תלתין יומי הוי גיטא תניא כוותיה דר' יוחנן [ו]ה"ז גיטך כל זמן שאעבור מנגד פניך שלשים יום והיה הולך ובא הולך ובא הואיל ולא נתייחד עמה ה"ז גט [ז]ולגט ישן אין חוששין שהרי לא נתייחד עמה וליחוש שמא פיים אמר רבה בר רב הונא הכי אמר אבא מרי משמי' דרב [ח]באומר נאמנת עלי לומר שלא באתי איכא דמתני לה אמתניתין מעכשיו אם לא באתי מכאן ועד י"ב חדש ומת בתוך י"ב חדש ה"ז גט וליחוש שמא פיים אמר רבה בר רב הונא הכי אמר אבא מרי משמי' דרב באומר נאמנת עלי לומר שלא באתי מאן דמתני לה אמתני' כל שכן אברייתא מאן דמתני לה אברייתא אבל אמתני' [ט]הא לא אתא: **מתני'** [י]ה"ז גיטך אם לא באתי מכאן ועד י"ב חדש ומת בתוך י"ב חדש אינו גט [יא]ה"ז גיטך מעכשיו אם לא באתי מכאן ועד י"ב חדש ומת בתוך י"ב חדש ה"ז גט [יב]אם לא באתי מכאן ועד י"ב חדש כתבו ותנו גט לאשתי כתבו גט בתוך י"ב חדש ונתנו לאחר י"ב חדש אינו גט [יג]כתבו ותנו גט לאשתי אם לא באתי מכאן עד י"ב חדש כתבו בתוך י"ב חדש ונתנו לאחר י"ב חדש אינו גט רבי יוסי אומר כזה גט [יד]כתבו לאחר י"ב חדש ונתנו לאחר י"ב חדש ומת אם הגט קודם למיתה ה"ז גט ואם מיתה קדמה לגט אינו גט ואם אין ידוע זו היא שאמרו מגורשת ואינה מגורשת: **גמ'** [טו]תנא רבותינו התירוה לינשא מאן רבותינו אמר רב יהודה אמר שמואל בי דינא דשרו מישחא סברי לה כרבי יוסי [יו]דאמר זמנו של שטר מוכיח עליו א"ר אבא בריה דרבי חייא בר אבא א"ר יוחנן [יח]ר' יהודה נשיאה בנו של ר"ג בר רבי הורה ולא הודו לו כל [יט]סיעתו ואמרי לה כל [כ]שעתו א"ל ר' אלעזר לההוא סבא כי שריתוה לאלתר שריתוה או לאחר שנים עשר חדש שריתוה לאלתר שריתוה דהא לא אתי או דלמא לאחר י"ב חדש שריתוה דהא איקיים ליה תנאו [כא]ותיבעי ליה מתניתין מעכשיו אם לא באתי מכאן ועד י"ב חדש ומת בתוך י"ב חדש הרי זה גט לאלתר הוי דהא לא אתי או דלמא לאחר י"ב חדש דהא איקיים ליה תנאיה [כב]אין הכי נמי ומשום דהוה בההוא מעשה [כג]אמר אביי הכל מודים היכא דאמר לכשתצא חמה מנרתיקה לכי

ואינה מגורשת. לינשא דגט זה ספק בטל במהלך הראשון הואיל ועבר מנטיפרס הוה ליה ספק יהודה[יז] ספק גליל ובטל שהרי חזר בתוך שלשים או שמא ספק יהודה הוא ולא בטל תנאו ונתקיים במהלך השני והוי גט: **אמר אביי.** מתני' נמי אית לה דאנטיפרס ביהודה וכגון דאמר לה תרי תנאי: **אי מטינא לגליל לאלתר ליהוי גיטא.** ואפי' לא משתהינא: **ואי משתהינא באורחא תלתין יומין ולא אתינא ליהוי גיטא.** ואפי' לא מטינא לגליל הלכך הגיע לאנטיפרס וחזר לאלתר תנאו בטל ואין כאן עוד לקיימו שהרי לא לגליל בא ולא נשתהה ואפי' קיימו לאחר זמן הרי לא התנה אלא על מהלך הראשון וכשהזיר גליל לא הזכיר למנות השלשים משם והלאה אלא שיהא מיד גט כשיגיע שם והרי לא הגיע וגם לא נשתהה והכי משמע מתני' הרי זה גיטיך אם לא באתי מכאן ועד שלשים יום מיום שאלא מכאן והיה הולך מיהודה לגליל ותלה הגט גם בביאתו לגליל: **למימרא דעכו במדינת הים קיימא.** אמאי דהוה סלקא דעתין מעיקרא קאי ולאו אתירוצא דאביי: **כי הוו מיפטרי רבנן מהדדי.** בני מדינת הים שהיו הולכין ללמוד תורה באר"י ישראל כשחוזרים לבתיהם היו חבריהם בני ארץ ישראל מלוים אותן עד עכו ומשם נפטרים מהם: **שאסור.** לבני ארץ ישראל לצאת לחוצה לארץ: **והא לא עבר.** שלשים יום לצופין: **משמיש.** והרי שלשים יום לצופים בלא תשמיש כדקתני הואיל ולא נתיחד עמה: **לישנא מעליא.** פניס של מטה: **הרי זה גט קתני.** דאין הגט נפסל משום גט ישן הואיל ולא נתיחד עמה ולכי מקייים תנאיה ליהוי גיטא: **גט ישן.** כל שנתיחד עמה בין כתיבה לנתינה ופסלוהו רבנן משום שמא יאמרו גיטה קודם לבנה לקמן בהזורק (דף עט:): **שמא פיים.** כשהיה בא אצלה פיים קטטה שביניהם ונתיחד עמה ולאחר זמן אתי בעל מערער ואמר פייסתי: **כאומר.** בשעת התנאי על מנת כן אני מוסר לה שתהא נאמנת עלי כמאה עדים כל זמן שתאמר שלא באתי ונתיחדתי ופייסתי: **כל שכן אברייתא.** דכיון דהיכא דלא בא חייבי' שמא פיים אי לאו דאתני בריתא נאמנת עלי כ"ש אברייתא שהיה הולך ובא: **אבל אמתני'.** דמת בתוך י"ב חדש ולא רצונו שבא בעיר משלא לא חיישינן שמא פיים ואפי' לא הימנה עליה מעיקרא הוי גט דהא לא אתא: **מתני' אינו גט.** דכיון דלא אמר מעכשיו משמע לאחר י"ב חדש יהא גט והרי מת בתוך הזמן ולריכה ליבס: **גמ' הפירוה לינשא.** דאף על גב דלא אמר מעכשיו כמאן דאמר מעכשיו דמיא דמסתמא מעכשיו קאמר לה: **כי דינא דשרי מישחא.** שמנן של עובדי כוכבים והיינו ר' יהודה נשיאה שהיה בימי האמוראים בן בנו של רבינו הקדוש כדאמרינן במסכת ע"ז (דף ז:) מסתמיך ואזיל ר' יהודה נשיאה אכתפיה דר' שמלאי כו': **רבי יוסי.** בב"ב (דף קו:) הכותב נכסיו לבנו לאחר מותו לריך שיכתוב מהיום ולאחר מיתה רבי יוסי אומר אינו לריך שזמנו של שטר מוכיח עליו דלהכי איכתיב זמן בשטרא לידע שמהיום נתן לו גוף הקרקע שלא יירשו אחיו עמו והפירות לאחר מותו: **בנו של ר"ג בר רבי.** בנו של רבינו הקדוש: **הורה.** שהא מותרת: **ולא הודו לו כל שעתו.** כל ימי חייו: **לאחר שריפוה.** כששמעו בו שמת ואפילו קודם י"ב חדש: **דהא לא אתי.** שהרי ודאי לא יבא עוד ויש כאן קיום תנאי: **ותבעי ליה.** נמי אמתני' היכא דאמר מעכשיו ודברי הכל אמאי בעי לה אפלוגתא: **אין כ"ג.** דאיכא למבעי אמתני' ולהכי בעייה מההוא סבא ואגיבא דרבותינו משום דהוה בההוא מעיינא דשריותא ויש לו להשיבו מפי השמועה ששמע וידע היאך התירו אבל אי הוה בעי מסתמא או מגברא אחרינא הוי בעי לה אמתני': **הכל מודים.** באומר לאשתו בגילה זה גיטך כשתצא חמה מנרתיקה: לכי

אמר מעכשיו יכול הוא לבטלו כל זמן שרוצה וכיון שבא עליה בתורת אישות ולא בתורת בעילת זנות אין לך בטול גדול מזה ואפילו עבר מכנגד פניה ל' יום לאחר מיכן אינה מגורשת בנתינה הראשונה שעשה כיון שיש יחוד אחריה וצריך ליטול הגט מידה ולחזור וליתנו לה ולהתנות עמה פעם אחרת שאע"פ שבטלו אם רוצה לחזור ולגרש בו יכול לגרש בו. וניחוש שמא פיים. פי' אמאי תני ולגט ישן אין חוששין ניחוש שמא כשהיה בא אצלה פיים קטטה שביניהם ונתיחד עמה ולאחר זמן אתי בעל ומערער ואומר פייסתי. אמר רבה בר רב הונא הכי אמר אבא מרי משמיה דרב באומר נאמנת עלי לומר שלא באתי. פי' בשעת התנאי אמר ע"מ כן אני מוסר לה שתהא נאמנת עלי כמאה עדים כל זמן שתאמר שלא באתי ונתיחדתי עמה: ואיכא דמתני להא אמתני' מעכשיו אם לא באתי מכאן ועד י"ב חדש ומת בתוך י"ב חדש הרי זה גט וניחוש שמא פיים אמר רבה בר רב הונא הכי אמר אבא מרי משמיה דרב באומר נאמנת עלי לומר שלא באתי. מאן דמתני לה אמתני' כ"ש אברייתא ומאן דמתני

עין משפט נר מצוה

א [מיי' פ"ה מהל' מלכים הלכה טו]:

סו ב ג ד מיי' פ"ט מהל' גירושין הל' ט וש"ע סמג עשין נ טוש"ע אה"ע סי' קמד סעיף ז:

סז ה (מיי' שם הל' יא) טוש"ע שם סעיף ב:

סח ו מיי' שם טוש"ע שם סעיף ג:

סט ז ח מיי' שם הלכה כב טוש"ע שם סעיף ה:

ע ט מיי' שם הל' יא טוש"ע שם סעיף ג:

מוסף רש"י

הובא בסוף המסכת

פסקי רי"ד

אנטיפרס לעותנאי היא מסופקת ספק שהיא נחשבת מארץ יהודה ספק אם היא נחשבת מארץ הגליל ותרי תנאי קאמר לה כשהיה הולך מיהודה לגליל התנה עמה אי מטינא לגליל לאלתר ליהוי גיטא אי משתהינא הכא ביהודה תלתין יומין ולא אתינא (לאלתר) נמי ליהוי גיטא ואע"ג דלא מטינא לגליל וזה האיש הלך כל ארץ יהודה והגיע לאנטיפרס שהיא עומדת בסוף יהודה סמוך לגליל וחזר לביתו קודם ל' בטל הגט דהא לא לגליל אזיל ולא אשתהויי אישתהי תלתין יומין ביהודה ובטל תנאו שעשה בנתינה זו כשנתן גט לאשתו על תנאי זה ואע"פ שאח"כ הולך בגליל או שוהה ביהודה ל' יום אינו גט שכבר בטלה נתינה הראשונה אבל אם נוטלו ממנה וחוזר ונותנו לה פעם שניה יכול לגרש בו להתנות מה שרוצה דקי"ל גט שבטלו חוזר ומגרש בו. ואם היה הולך מגליל ליהודה והתנה עמה אלו שני התנאים דאי מטינא ליהודה לאלתר ליהוי גיטא ואי משתהינא הכא בגליל תלתין יומין ולא אתינא (לאלתר) ליהוי גיטא ואע"ג דלא מטינא ליהודה והיה מהלך כל ארץ הגליל והגיע לכפר עותנאי שעומדת בראש הגליל וחזר לביתו קודם ל' יום בטל התנאי דהא לא ליהודה אזל ולא אשתהויי אשתהי תלתין יומין בגליל ואם יצא חוץ מכפר עותנאי והגיע לדרך שבין עותנאי לאנטיפרס שהיא מסופקת מאיזו נחשבת היא מגורשת ואינה מגורשת ואם מת חולצת ולא מתיבמת וכן אם היה הולך מא"י למדינת הים והתנה לה אלו שני התנאים והגיע לעכו שהיא בקצה א"י עומדת ולא שהה שם ל' יום וחזר בטל התנאי דלאו למדינת הים אזל ולא אשתהויי אשתהי. ה"ז גיטיך כל זמן וכו' והא לא עבר. פי' דהא הולך ובא קתני וכיון שלא עבר מכנגד עיניה ל' יום רצופים למה יהיה הגט גט: אמר רב הונא מאי פניך תשמיש ואמאי קרי ליה פניך (לימא מילתא) [לישנא מעליא] נקיט והלכך אע"פ שהיה הולך ובא הואיל ולא נתיחד עמה הוי גט: ור' יוחנן אמר לעולם פניך ממש ומי קתני הרי זו מגורשת ה"ז גט קתני דלא הוי גט ישן ולכי מלו תלתין יומין הוי גיטא. פי' לעולם פניך קאמר ממש שכל זמן שלא נעלם מעיניה ל' יום אינו גט ומאי דקשה לך והא לא עבר והיכי תני הרי זה גט לא קתני הרי זה גט להיותה מגורשת אלא הכי קתני הרי זה גט כשר דלכי מלו תלתין יומין ונעלם ממנה ל' יום מגורשת היא ולא אמרי' כיון שהיה הולך ובא ניחוש לגט ישן אלא נתיחד עמה אין לחוש לגט ישן. תניא כותיה דר' יוחנן הרי זה גיטיך כל זמן שאעבור מכנגד פניך ל' יום והיה הולך ובא הואיל ולא נתיחד עמה הרי זה גט ולאחר לא תנשא עד ל' יום ולגט ישן אין חוששין שהרי לא נתיחד עמה הרי זה גט כשר שאם ישלים ל' יום ולא יבא היא מגורשת ונשאת לאחר ולא חיישינן לגט ישן שהרי לא נתיחד עמה. ופי' המורה גט ישן כל שנתיחד עמה בין כתיבה לנתינה ופסלוהו רבנן שמא יאמרו גיטה קודם לבנה לקמן בפרק הזורק וקשה לי בהאי פירושא חדא בגט ישן

גליון הש"ם

גמ' לישנא מעליא נקט. עיין יומא דף עט. כתובות דף יג. ודף סה: פסחים דף ג. ולקמן דף פ ע"ב:

מוסף תוספות

א. דמפרש פניך תשמיש וקתני מתני' הואיל ולא נתייחד עמה הרי זה גט, הא. תוס' הרא"ש. ב. דכיון דנתייחד עמה ודאי בא עליה ובטל הגט. תוס' הרא"ש.

פסקי רי"ד (המשך)

דלקמן אמרי' אם נתגרשה בו תנשא לכתחלה דאין בו שום איסור שבעולם וגרושה גמורה היא ולא אמרי' אלא שלא תתגרש בו לכתחלה (אלא) מפני לעז הולד וא"כ אמאי מקשי' וניחוש שמא פיים ואפילו אם פיים ובא עליה כיון שמותרת להנשא בו לכתחלה מאי איכפת לן ותו בגט ישן דהתם היחוד הוא קודם הנתינה והלכך הוא כשר שהגט בא ועוקר כל הקידושין שהיו לפניו אבל הכא היחוד הוא לאחר נתינת הגט וי"ל קדושה בביאה וצריכה גט אחר הלכך נ"ל לפרש בגט ישן דהכא חמור מגט ישן דהתם דהתם אמרי' אם נתגרשה בו תנשא לכתחלה אבל הכא אם נתיחד עמה לאחר שנתנו לה הגט בטל שאם אמר לה הרי זה גיטיך מעכשיו כל זמן שאעבור מכנגד פניך ל' יום שאינו יכול לבטלו בנתים אלא כל זמן שיעבור הגט קונה למפרע אבל היחוד שנתיחד עמה מבטל הגט דחיישינן שמא בא עליה וקדשה בביאה והגט לא עקר אלא קידושים הראשונים וצריכה גט אחר לביאה זו ואם לא אמר לה מעכשיו אלא כל זמן שאעבור שאין הגט מתקיים אלא לכשיעבור ולא למפרע ועד אז היא אשת איש גמורה שאין לומר קדשה בההוא יחוד מ"מ י"ל שבטל הגט באותה ביאה שעשה שהרי כיון שלא

מסורת הש"ס

א) [עי' תוס' לעיל ב. ד"ה ומקקלון], **ב)** [קדושין לא:], **ג)** [פסחים ג. וש"נ], **ד)** [תוספתא פ"ה], **ה)** ולא תינשא לאחר עד שיעברו ל' יום ס"א מ"ד וכ"ה בתוספתא, **ו)** [לעיל כט:], **ז)** [לעיל עב: ע"ז לז.] כתובות כ:, **ח)** כתובות כ: ע"ז לז. לעיל כט: נדרים כז., **ט)** [לעיל עב:], **י)** ע"ז לז. [תוספתא פ"ה לעיל עב: כתובות כ:], **יא)** [לעיל עב. וש"נ], **יב)** [ע"ז לז.], **יג)** [פי' בני מדרשו], **יד)** [פי' כל החכמים שנמצאו שם בשותה השעה. עיון ערך סע ב], **טו)** ס"א א"ל, **טז)** [ע"ז לז.], **יז)** [רש"ש מוחק ספק יהודה], **יח)** [לעיל עב. וב"ב קלו.],

א) [מיי' פ"ט מהל' גירושין הל' ט וש"ע סמג עשין נ טוש"ע אה"ע סי' קמד סעיף ז:

ב) [מיי' שם הל' יא] טוש"ע שם סעיף ב:

ג) [מיי' שם טוש"ע שם סעיף ג:

ד) [מיי' שם הלכה כב טוש"ע שם סעיף ה:

ה) [מיי' שם הל' יא טוש"ע שם סעיף ג:

ו) [מיי' שם הלכה ט] [לעיל עב: ע"ז לז.] כתובות כ:, **ז)** [לעיל עב: ע"ז לז.] כתובות כ:, **ח)** כתובות כ: ע"ז לז. לעיל כט: נדרים כז., **ט)** [לעיל עב:], **י)** ע"ז לז. [תוספתא פ"ה לעיל עב: כתובות כ:], **יא)** [לעיל עב. וש"נ], **יב)** [ע"ז לז.], **יג)** [פי' בני מדרשו], **יד)** [פי' כל החכמים שנמצאו שם בשותה השעה. עיון ערך סע ב], **טו)** ס"א א"ל, **טז)** [ע"ז לז.], **יז)** [רש"ש מוחק ספק יהודה], **יח)** [לעיל עב. וב"ב קלו.],